

ANONİM ŞİRKETLER VE TATBİKAT
(1959 - 62 YILLARINDA VERİLMİŞ YARGITAY KARARLARI)

Doç. Dr. Tuğrul ANSAY

I. Hükmi şahsiyet :

Anonim şirketler hükmi şahsiyete sahip olduklarından dâva açmak selâhiyetine de sahiptirler. Şirketi esas itibariyle idare meclisi temsil eder. Fakat idare meclisi tarafından şirket aleyhine dâva açılması halinde şirketi kimin temsil edeceği hususunda kanunda bir hüküm yoktur. Ticaret Kanunu m. 341 sadece idare meclisi aleyhine şirket adına murakıpların dâva açacağından bahsetmektedir. Genel kurul kararlarının idare meclisi tarafından iptali talep edildiği takdirde müellifler şirketi murakıpların temsil edeceği görüşündedirler (1). Ticaret Dairesinin 16 Aralık 1962 tarihli kararına mesnet olan iptal dâvasında şirketi murakıplar temsil etmiştir (2).

Mahkemelerimiz anonim şirketlerde zaman zaman hükmi şahsiyetin arkasında bulunan hissedarların iradelerine bakmaktadır. Bu şekilde Yargıtay bir kararında (3) bir anonim şirkette sermayenin çoğunluğunun bir şahsın elinde ve diğer payların da ailenin başka fertlerinde bulunmasının bir «muvazaa iddiasının kolayca kabulünü mümkün kılabileceğini» ifade etmiştir.

-
- (1) İmregün, Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilâfları ve Bunları Telif Çareleri 159 (İstanbul 1962); Arslanlı, II Anonim Şirketler 79, 82 (İstanbul 1959).
- (2) Tic. D. 16.XII.1962, 20 ANK BAR DER 123 (1963, Nr. 1).
- (3) 4. H.D., 10/III/1958, SON İÇT 3720 (1958); 13 Türk İçtihatlar Külliyesi (TİK) 164, Nr. 261 (1958. C : I-II).

II. Anonim şirketin kuruluşu :

A. Kurucu : T. K. m. 278 kurucuyu tarif etmiştir. Maddenin 1. fıkrasına göre «esas mukaveleyi tanzim ve imza eden ve sermaye olarak esas mukavelede muayyen parayı veyahut paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden pay sahipleri kurucu sayılırlar». Bu madde Danıştay'ın 8. Dairesinin bir kararına mevzu teşkil etmiştir (4). Dâvaya konu olan anonim şirket esas mukavelesinde 556 kişinin ismi bulunmaktadır ve bu şahıslar şirket esas sermayesinin tamamını taahhüt ederek ani şekilde bir anonim şirket kurmuşlardır. Fakat esas mukaveleyi sadece 6 pay sahibi imzalamıştır. Danıştay'a göre m. 278 deki şartlar sadece bu altı kişi bakımından tahakkuk etmiştir. Çünkü mukaveleyi bu altı kişi tanzim etmişlerdir, mukaveleyi bunlar imzalamışlardır ve bu 6 kişinin şirkete koyduğu (taahhüt ettiği değil!) sermaye miktarı 272. maddede tasrih edilmiş olan asgari miktarın, yani 500.000 T.L. sınırı üstündedir. Bu suretle Danıştay, m. 278 deki «esas mukavelede muayyen parayı... koymayı taahhüt eden» ibaresini, asgari 500.000 TL. sınırı üstünde olan miktarı koyan şeklinde anlamaktadır. Şu halde Yüksek Mahkeme'ye göre ani kuruluş halinde şirket esas mukavelesinin 500.000 TL.lık kısmını koyan (neden «taahhüt eden» denmediği izah edilememiştir en aşağı 5 kişinin imzalamış olması yetecektir.

B. Şirketin kuruluş masrafları : Anonim şirketlerin kuruluşundaki masrafların yüksekliği bu şirketin kurulmasını engelliyen başlıca sebeplerden biri olarak daima gösterilmektedir (5). Gerçekten, bilhassa kuruluşta, kurucu imzalarının noter tarafından tasdiki muamelesi için yüksek meblağlar noter masrafı olarak ödenmekte ve şirket daha faaliyete geçmeden sermayesinin bir kısmı elinden alınmaktadır. Bilhassa kurucularının sayısı fazla olan anonim şirketlerde imza tasdik masrafları daha da artabilir. Tatbikatta kurucular aralarından birine imza selâhiyeti vermekte ve bu suretle imza tasdiki dolayısı ile ödenmesi gereken noter masraflarından kurtulma yoluna gitmektedirler. Bu yolun muteber olup olmadığı

(4) Dş. 8. D. 17/IV/1962 E 1961/1976 K 1962/2069.

(5) 3. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası tebliğ ve görüşmeleri, (1963 Mayıs ayında Ankara'da toplanmıştır. Henüz zabıtları neşredilmemiştir).

Danıştay'ın daha önce bahsedilen 17.IV.1962 tarihli kararında (6) münakaşa konusu yapılmıştır. Hadise şöyledir : Sanayi Bankası Anonim Şirketi anı kuruluş şeklinde 556 pay sahibinin iştiraki ile kurulmuştur. Bankanın esas mukavelesini sadece 6 pay sahibi imzalamıştır. Noter tarafından bu 6 imza tasdik edilmiş olduğundan damga resmi de bu 6 imza üzerinden tahakkuk ettirilmiştir. Adalet Bakanlığı bunun hatalı olduğunu, 556 pay sahibinin herbirinin imzasının tasdiki için resim alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Çünkü Adalet Bakanlığınca göre şirket anı olarak kurulmuştur ve TK. m. 278 ve 279'a göre bu pay sahipleri aynı zamanda kurucudurlar ve imza için diğer 6 pay sahibine sadece vekâlet vermişlerdir.

Mesele Danıştay'a gelmeden önce Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesinin de bu husustaki mütalâası alınmıştır. Adı geçen Daire, «kurucular tarafından imza selâhiyeti aralarında bir veya bir kaçına bırakılsa bile herbir kurucu için noter tasdiki ücreti verilmesi zaruridir» görüşünü - bu neticeyi anonim şirketlerin gelişmesi bakımından tenkit etmekle beraber - izhar etmiştir (7).

Danıştay'a göre ise durum farklıdır : Mukavele altında imzaları görülen 6 kişi hem mukaveleyi tanzim etmişlerdir, hem de imzalamışlardır. Bu altı kişinin koymuş oldukları (taahhüt etmiş oldukları denmemiştir!) sermaye, kanunun en aşağı miktar olarak kabul ettiği 500.000 TL. sının üstündedir (125.000 TL. denmemiştir!). Esas mukavelede kurucuların bütün pay sahipleri olduğu belirtilmesine rağmen Danıştay sadece 6 kişiyi kurucu kabul etmiş ve harcın da bu 6 şahsın imzaları üzerinden alınmasını kabul etmiştir.

III. Esas mukaveleinin değiştirilmesi :

A. Sermaye arttırılması halinde imzaların tasdiki : Esas mukaveleinin tadili bakımından da Yargıtay Ticaret Dairesi Danıştay'ın

---

(6) Bak. yuk. not 4.

(7) 26 VI 1959 tarihli ve 156 sayılı mütalâa, Tüzün, Anonim Şirketler 22 (Ankara 1962). Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Müdürlüğünün 2 VI 1959 tarihli ve 9880 sayılı mütalâası ile Maliye Bakanlığı Muhakemat Genel Müdürlüğü Baş Hukuk Müşavirliğinin 7 VI 1961 tarihli ve 4133/61 - 20398 sayılı mütalâaları için de bak. Tüzün, 22 vd.

biraz önce temas edilen kararına benzer bir karar vermiştir (8).

Bilindiği gibi TK. m. 392 de sermaye arttırılması halinde kuruluşa müteallik hükümlerin tatbik edileceği yazılıdır. Kuruluş hakkındaki 279. madde ise esas mukavelenin yazılı şekilde yapılması ve kurucuların imzalarının noterden tasdik edilmesi gerektiğini bildirir. Bu takdirde esas mukavelenin tadili kararını imzalayan bütün pay sahiplerinin imzalarının noterden tasdiki mi gerekecektir? Nitekim 10. III. 1959 tarihli Ticaret Dairesi kararına mesnet olan olayda Adana Ticaret Sicili Memuru bütün pay sahiplerinin imzalarının tasdikini talep etmişti. Fakat Yargıtay m. 279 I in burada tatbik edilmesini kabul etmemiştir. Çünkü, bir kere, sermayenin arttırılması hakkındaki kararda tutulan zabıtlar pay sahipleri ve toplantıda hazır bulunan komiser tarafından imzalanmaktadır. Bu suretle 392. maddenin atıfta bulunduğu şekil şartı yerine getirilmektedir. Diğer taraftan, Yargıtay'a göre, 279 I sadece kurucuların imzalarının notere tasdikini emretmiştir. «Bir şirketin sermayesinin arttırılması ile yeni bir şirket kurulmuş olmadığı gibi yeni kurucular da bahis mevzuu olmadığı cihetle artık notere imza tasdiki de» gerekmez. Yüksek Mahkeme, Ticaret Sicili Nizamnamesinde esas sermayenin arttırılmasına ait kararların tescilinde aranacak noktaların birer birer gösterilmiş olmasına rağmen imzaların notere tasdik edilmesi şartından bahsedilmemesinin de görüşünü desteklediğini ifade etmiştir. Bu suretle sermaye arttırmalarında herbir imzanın noterce tasdik edilmesi dolayısı ile harç alınması gerekmiyecektir.

B. Mahkemenin tasdiki : Anonim şirketin kurulması sırasında mahkeme tarafından yapılan kontrolün esas mukavelenin değiştirilmesi hallerinde de gerekip gerekmiyeceği hususunda kanunda sarahat yoktur (9). TK. m. 386 sadece Ticaret Vekâletinden izin alınması gerektiğini, TK. m. 390 ise mukavele tadili hakkındaki genel kurul kararının tescil edilmesi gerektiğini bildirmektedir. Yar-

---

(8) Tic. D. 10.III.1959 E 1969/725 K 721. Bu hususta ayrıca bak. Ad. Bak. Hukuk İşleri U. Md. İüğünün 13 II 1959 tarih ve 2758 sayılı mütalâası; Tic. Bak. İç Ticaret Umum Md. İüğü Şirketler Dairesinin 26 Ocak 1959 tarih ve 4/1540 sayılı mütalâası ile Yarg. Tic. D.'nin 18 II 1959 (?) tarih ve E 2111/271, K 18/3 sayılı mütalâası.

(9) TK. 395 in mehazı İsv. BK. 653 dür. İsviçrede anonim şirketin kurulması sırasında dahi mahkeme mürâkabesi yoktur.

gıtay Ticaret Dairesi bir kararında (10) «esas mukavele tadilinin ve esas mukaveleye bazı maddeler ilâvesinin esas mukavelenin yeni Kanun'a intibakı zarureti ile yapılan tadil ve ilâveler olduğu anlaşılmasına ve bütün bu tadil ve ilâveler ile sermayenin arttırılması bahis mevzuu edilmemiş bulunmasına göre bu tadillerin Ticaret Siciline tescili için mahkemece bir karar verilmesine» lüzum bulunmadığına karar vermiştir (11).

IV. Şirketin idare ve temsili :

A. Eski T. K. zamanında idare meclisi kararlarının yazılı olması gerektiği hakkında bir hüküm bulunmakta idi. Bundan dolayı Yargıtay 4. H. D. idare meclisi kararlarının muteberliği için yazılı olması gerekmediğini ifade etmiştir (12). Yeni TK. m. 330 «kararların muteberliği yazılıp imza edilmiş olmasına bağlıdır» diyerek meseleyi kati bir surette halletmiştir.

B. İdare meclisi azalarının ücretleri : Yeni TK. m. 333'e göre, «aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde idare meclisi azalarına her toplantı günü için bir ücret verilir. Ücret miktarı esas mukavelede tâyin edilmemişse umumî heyetçe tâyin olunur». Yargıtay Ticaret Dairesinin 18 Nisan 1961 tarihli kararında (13) idare meclisi azasından biri - ki aynı zamanda şirkette müdürdür - ücret tesbitini idare meclisinden talep etmiştir ve bu talebi reddedilmiştir. Yargıtay'a göre bu red haklıdır. Çünkü Yargıtay'a göre idare meclisi azalarının ve kaideten şirket idare meclisi azaları arasından seçilen müdürlerin ücretleri umumî heyetçe tespit edilir.

C. Temsil salâhiyetinin hudutları : İcra ve İflâs Dairesinin 3.II.1962 tarihli kararı (14) temsil salâhiyetinin hudutları ile şirket

(10) Tic. D. 6.VI.1959, E 1146 K 1683.

(11) Kararın aksi ile kanıtından (mefhumu muhalifinden), sermaye arttırılması ile ilgili kararlarda mahkemenin tasdikî gerekir gibi bir netice çıkmaktadır. Bak. I Arslanlı 104. TK. 395 ve 392.

(12) 4 H. D., 1.II.1958, 9 TAT YAR KAR 2773 (1958).

(13) Tic. D., 18.IV.1961, I İLMİ ve KAZAI İÇT. 508, (1961). Bu karar dolayısı ile bak. T. Ansay 17 ANK H F DER 331 deki izahat (1960).

(14) İc. İf. D., 3.III.1962, 54 AD DER 487 (1963, Nr. 3-4). Ayrıca bak. O. İmregün, Türk Ticaret Kanununa göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili 275 vd. (II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962).

mevzuu arasındaki münasebet hakkındadır. Dávaya mevzu teşkil eden limited şirketin esas mukavelesinde şirketin iştigal mevzuu olarak «arsa alım ve satımı, inşaat malzemesi ithali ve satışı, her türlü taahhüt ve komisyon ve inşaat malzemesi imali ve satışı» gösterilmiştir. Şirketin temsilcisi bir üçüncü şahsın borcunu temin için şirketin gayrimenkulünü munzam teminat olarak ipotek etmiştir. Yargıtay'a göre ticaret şirketlerine münhasıran iştigal mevzuları ile mahdut temsil salâhiyeti tanınmıştır ve bu tahdidin, bilhassa sermaye şirketlerinde gayesi şeriklerin haklarını korumaktır. Bundan dolayı da yapılan ipotegün şirketi bağlamıyacağı neticesine varılmıştır. Bu suretle de mevzu şartının geniş tefsiri yoluna gidilmemiştir.

Başka bir kararda da Ticaret Dairesi (15) temsil salâhiyetinin hudutlarını ele almıştır. Hadisede Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi temsilcileri bir siyasi partiye 200.000 TL. na yakın bir miktarda teberruda bulunmuşlardır. Şirketin teberruda bulunabileceği esas mukavelede gösterilmemiş ise acaba temsilciler şirket adına teberrularda bulunabilecekler midir? Yargıtay'a göre, «ortaklığı idare eden organların (mevzu) dışına çıkarak ortaklığın faaliyet ve menfaatlerini sağlamaya matuf bulunmayan ve aksine mutlak surette ortaklık aleyhine ve zararına olan herhangi bir tasarrufta ve özellikle yüksek bağışlarda bulunmaya hak ve yetkileri kabul edilemez». «Bir anonim şirkete paydaş olan kimse ortaklık sözleşmesi hükümlerine dayanarak ve ona güvenerek ortak olmuş ve sermaye yatırmıştır». Görülüyor ki, Yargıtay şirket temsilcilerinin şirket mevzuu dışında ortaklığa faydalı olmak şartı ile, muamelelerde bulunabileceklerini kabul etmiştir. Bağışlarda bulunmak Yüksek Mahkeme'ye göre şirket mevzuu dahilindedir. Fakat bu bağışların miktarı yüksek (200.000 TL.) olursa mevzuu dışına çıkmış, yani temsil salâhiyeti aşılmış olur.

---

(15) Yuk. not 2. Bu hususta ayrıca bak. Ümregün, Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyet ve Temsili 286 (II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962). Müellif, hibe işletme mevzuu ile ilgili değilse, anonim şirketler teberruda bulunamazlar; yapılan hibe keenlemeyekündür diyor (S. 286 ve 287). Kendisine göre, işletme mevzuu ile ilgili hibe meselâ şirketlerin reklâm veya işletme mevzuları ile ilgili çarışmaları geliştirmek maksadı ile yapılan hibelerdir (S. 286).

Özel kanunlardaki temsil ilgili ile hükümler : Bankalar Kanunu'nun 44 ve 45 ci maddeleri banka temsilcilerinin hareket salâhiyetini tahdit edici mahiyettedir. Bu tahdit edici hükümlerin hududu dışında yapılan muamelelerin hukukî durumu Yargıtay'ı uzun zaman meşgul eden meselelerden biri olarak gözükmektedir. Hukuk Genel Kurulu bir defasında şube müdürünün kendisine kanunca tanınmış miktarın üstünde kredi açması halinde muamelenin aşkın kısmının TK. 1466 ya göre batıl olacağı hakkındaki Ticaret Dairesi Kararını tasvip etmiş, fakat butlan iddiasında bulunmanın «iyi niyet kaide-leriyle asla bağdaşamayacağı» nı beyan ederek butlanı reddetmiştir (16).

Buna benzer başka bir dâvada da Hukuk Genel Kurulu aynı şekilde karar vermiştir. Burada da eski Bankalar Kanunu m. 20 de tanzim edilmiş olan bir teminat açılmıştı. Ticaret Dairesi 20. maddenin âmme menfaati mülâhazasıyla konduğunu beyan ile TK. m. 1466 ya göre aşkın miktarda teminatın batıl olduğuna karar vermişti. Hukuk Genel Kurulu da ortada âmme menfaati mülâhazasıyla konmuş bir kanunî salâhiyet tahdidi hadisesi görerek, «bankalarca ve bunlarla muamele yapan üçüncü şahıslarca bu kanunî tahditlerin bilindiği veya bilinmesi mefruz olduğundan bu kimselerin hüsnüniyet» inin bahis konusu olamayacağını kabul etmiştir (17).

Aynı olay, karar düzeltme isteği ile daha sonra Hukuk Genel Kurulunca bir daha ele alınmıştır (18). Bu defa Yüksek Mahkeme görüşünü değiştirmiştir. Çünkü, «eski Bankalar Kanunu'nun 20. maddesiyle, olaydan sonra yürürlüğe konulan yeni Bankalar Kanunu'nun 44 ve 45. maddeleri hükümleri, yalnız bankanın yönetimini ilgilendiren, temsil konusuyla hiç bir münasebeti bulunmayan hükümlerdir». Bu hükümler bankalara para yatırmış olan kimselerin menfaatlerini korumak gayesindedirler. Kamu düzeni düşüncesinin asıl olduğu, «bunlara aykırı davranışların suç sayılmasından anlaşılmaktadır ve böylece ilgili kimselerin bu yasaklara

(16) H. Gl. K., 21.III.1962, E/T/Z, K/10, 19, 2 BATIDER 276 vd. (1963) ve Seza Reisoğlu'nun görüşleri için 2 BATIDER 290 (1963) bak.

(17) H. Gl. K. 21.III.1962, 19 ANK BAR DER 448 (1962, Nr. 4) ve 20 ANK BAR DER 513 (1963 Nr. 4).

(18) 29.V.1963, E: T/23, K. 19, 20 ANK BAR DER 514 (1963, Nr. 4).

saygı göstermeleri sağlanmış bulunmaktadır; fakat bu durum hiçbir zaman, yalnız banka organlarını ve bankanın iç işlerini hedef tutan bir kanun buyruğunun herhalde temsil yetkisine ilişkin olduğunu göstermez». Teminat mektuplarının geçerli olmadığı kabul edilecek olursa, kanun koyucunun korumak istediği kimselerin, yani bankalara para yatırmış olanların yararlarına aykırı davranılmış olunur... Bir hükmün konuluş amacına aykırı sonuçlar verecek şekilde yorumlanması da bugünkü hukuk bilimine ve mahkeme içtihatlarında benimsenen yorum esaslarına uygun düşmeyecektir». Bu suretle Yüksek Mahkeme yapılan muameleleri muteber kabul etmiştir (19).

V. İdareciler aleyhine mes'uliyet dâvası ve ibra :

A. TK. da idareciler aleyhine mes'uliyet dâvası m. 336 vd. da tanzim edilmiştir. M. 336'ya göre idarecilerin mesul tutulabilmeleri için kusurlu hareket etmeleri aranacaktır. İdareciler aleyhine bir ceza dâvasının açılmış olması ve bu dâvada beraat etmeleri, Yargıtay'a göre, BK. m. 53 hükmü sebebiyle hukuk mahkemesini bağlamaz. Hukuk dâvası açıldığı takdirde ise idarecinin «müdebbir bir şirket idarecisi gibi» hareket edip etmediğine bakmak lâzımdır (20).

İdareciler aleyhine mesuliyet dâvası, idarecilerin ibrası ile pratik değerini kaybetmektedir. Çünkü ibra halinde artık idareciler aleyhine dâva açabilmek için ya ibra muteber olmamalıdır yahut da genel kurul kararının iptali yoluna gitmelidir.

B. İbra : İbra TK. m. 380 de tanzim edilmiştir. Adı geçen maddeye göre, bilançonun tasdiki hakkındaki genel kurul kararı idare meclisi azalarının ibrasını tazammun eder. Fakat bilançoda bazı hususlar belirtilmemiş veya bilanço gerçek durumun görülmesine mâni bazı hususları ihtiva etmekte ise idare meclisi azaları bilan-

---

(19) Vecdi Üney, Bankalar Kanununun, mevduatı, doğrudan doğruya veya dolayısı ile himaye edici hükümleri 687 vd, 721 (II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962); T. Ansay, 17 ANK H. F. DER 335 (1961).

(20) Yuk. not 2.

çonun tasdiki ile ibra edilmiş olmazlar. Bu takdirde genel kurul kararının iptali yoluna mı gitmek gerektiği, yoksa sadece bilançonun gerçek durumu aksettirmediğinin beyan edilmesi ile iktifa edilip idareciler aleyhine mesuliyet dâvasının açılabilip açılmıyacağı hususu bir münakaşa konusu olabilecek mahiyettedir. Ticaret Dairesi 16.XII.1962 tarihli kararında (21) bunlardan her ikisini de kabul etmiştir denebilir. Olayda şirket idarecileri mevzu hudutları dışında teberruda bulunmuşlar ve bu muameleler bilançoya aksettirilmemiştir. Yüksek Mahkemeye göre hissedarların tam malûmatı olmadan ibra kararı verilmesi halinde umumî heyet iffal edilmiştir ve bu durumda TK. 380. maddesinin 2. fıkrası gereğince «bilanço ve hesaplar tasdik edilmiş olsa dahi eski idare kurulu üyeleri, müdür ve murakıplar sorumlu olmaktan kurtulamazlar». Bu ibra kararı muteber bir ibra değildir.

VI. Genel kurul kararının iptali :

Kanuna, esas mukaveleye ve objektif hüsnüniyet kaidelerine aykırı olan genel kurul kararlarını iptal edilmesi mümkündür.

A. Objektif hüsnüniyet kaidelerine aykırılık :

16.XII.1962 tarihli Ticaret Dairesi kararında (22) genel kurul kararı objektif hüsnüniyet kaidelerine aykırı görülmüştür. Yargıtay'ın da belirttiği gibi 381. maddenin kanuna konuş sebebi, maddenin gerekçesinde, ekseriyetin haksız ve yersiz kararları ile azlığı ezmesine mâni olmaktır şeklinde ifade edilmiştir. Yargıtay'a göre, bir idare heyeti tarafından genel kurula sunulan bilanço ve hesaplarda ortaklığı zarara sokan bağışlar hakkında en ufak bir açıklama olmaması doğruluk ve objektif iyi niyet kaideleri ile bağdaşmaz. Yani genel kurul kararı iptal edilmelidir. Aksi takdirde azınlık ekseriyet kararı ile ezilmiş olacaktır.

B. İptal dâvası açmaya hakkı olanları m. 381 göstermiştir: 16.I.1962 tarihli karara (23) mesnet olan dâvada hissedarlardan birinin iptal dâvası açabilmesi için genel kurul toplantısında hazır

---

(21) Yuk. not. 15.

(22) Yuk. not. 15.

(23) Tic. D. 16.I.1962 E 3342 K. 962/205.

bulunması ve karara muhalif kalarak muhalefetini zabta geçirtmesi lâzım geldiği söylenmiştir. Ortağın muhalif rey kullanmasına rağmen bunu zabta geçirtmemesi halinde dâva açma hakkı yoktur (Yargıtay, hattâ zabta geçirtme ile birlikte imzadan da behsetmektedir ki, tatbikatta bu şartın nasıl yerine getirileceği sorulabilir). Zabıtta sadece bir muhalif reyin bulunduğu işaret edilmiş ve bu şahsın kim olduğu gösterilmemişse hissedarın muhalif rey verenin kendisi olduğunu şahitle ispat etmiş olması dahi yetmez.

İdare meclisi de iptal dâvası açmaya yetkilidir. 16.XII.1962 tarihli kararda (24), 23 sayılı Kanun ile kendisine idare kurulu sıfat ve yetkileri verilen müdürler kurulunun da bu dâvayı açabileceği kabul edilmiştir (25).

C. İptal dâvası, kararın verildiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde açılmak lâzımdır. Bu 3 aylık müddet sukûtu hak müddetidir. Eski Kanun zamanında ihtilâfı mucip olan bu meseleyi yeni Kanun sarîh olarak halletmiştir. Ticaret Dairesinin 12.XI.1959 tarihli kararı bu hususu beyan etmektedir (26). Müddet kararın verildiği tarihten itibaren işlemeğe başlar (27).

İptal dâvası açıldığı takdirde, şirketin muhtemel zararlarını karşılamak için bir teminat gösterilmesini mahkeme talep edebilir (381 son f). Gerçekten, suiniyetle iptal dâvası açılması hallerinde dâvacılar şirketin uğradığı zarardan müteselsilen sorumludurlar. 10.II.1960 tarihli Ticaret Dairesi kararında bu teminatın tahsil edilmesinin ancak bir zararın isbatı halinde ve ispat edilen zarar miktarında olması gerektiği ifade edilmiştir (28).

D. İptal dâvası açmak hakkı bir müktesep hak mıdır ? Yukarıda zikredilen Ticaret Dairesi kararı (29), hakdan önceden feragatı tazammun eden bir taahhüt mevcut olsa bile bu muteber olmaz, demektedir. Bu suretle Yargıtay m. 385 de müktesep haklardan olarak

(24) Yuk. not. 15.

(25) 23 Sayılı Kanun İktisadî Devlet Teşekkülleri hakkındadır.

(26) Tic. D., 12.XI.1959, 1 BATİDER 272 (1961); İmregün, A. g. e. 160; II Arslanlı 77. Tic. D. nin 27.II.1962 t. li kararı da aynı hususu beyan etmektedir. 2 İLMİ ve KAZAİ İÇT. 1183 ve 1528 (1962).

(27) Tic. D., 12.XI.1959, Yuk. not 26.

(28) Tic. D. 10.II.1960, E. 1960/1964, K. 2965. Ayrıca bak. Tic. D. 1.XII.1961, 1 BATİDER 609 (1962).

(29) Tic. D., 1.XII.1961, yok. not. 28.

sayılmış olan iptal dâvası açma hakkından önceden feragat edilemeyeceğini ifade etmiş bulunmaktadır. Mamafih kararda bu neticeye «müktesep haklardan» mı gidildiği hususunda bir sarahat yoktur (30).

VII. Hisse senetleri :

A. Anonim şirketlerde nama yazılı hisse senetlerinin karşılıkları tamamen ödenmeden bunlar yerine hamile yazılı senetler çıkarılamaz (TK. m. 409 III). Son içtihatlar Dergisi'nde yayınlanan bir Yargıtay kararı (31) bu hükmü tekrarlamış ayrıca nama yazılı hisse senetlerinin teslim yolu ile devredilemeyeceğini ifade etmiştir.

B. Hisse senetlerinin rehn edilmesi ve kuponları : MK. m. 873'e göre, temettü hissesi gibi muayyen zamanlarda gelir hasıl eden alacaklar üzerinde rehin tesis edilmesi halinde alacağın teferruatı ayrı senetlere merbut ise, hilafına mukavele olmadıkça ve kanuna muvafık surette ayrıca rehn edilmedikçe bunlar asıl rehinde dahil olmazlar. Bu madde ile ilgili olarak Ticaret Dairesi 10.XI.1962 tarihinde bir karar vermiştir (32). Olay kısaca şöyledir : Bir anonim şirketin hamile yazılı hisse senetleri sahipleri bir bankaya olan borçlarından dolayı bu hisse senetlerini kuponları ile birlikte bu bankaya rehn etmişlerdir. Hisse senetlerinin sahipleri temettü hakkını üçüncü şahsa devretmişlerdir ve bu devre rehin hakkı sahibi olan banka muvafakat ederek durumu anonim şirkete bildirmiştir. Yargıtay'a göre hisse senetlerinin kuponları ile birlikte rehn edilmesi halinde kuponlar anonim şirkete tevdi ve teslim edilmedikçe bunlara ait temettüleri senet sahiplerine ödenemeyeceği gibi, senet sahiplerinin talimatı ile başka şahıslara da ödenemez. Yapılan ödemeler anonim şirketin aleyhinedir. Yani anonim şirket ödediği takdirde kupon hamillerine ikinci defa ödemek zorunda

(30) İmregün şöyle diyor: «müktesep haklar... iptal dâvası açmak... gibi haklardır' hükmü kanaatimizce zayıftır. Zira burada bahis mevzuu olan haklar kanunun âmîr hükümlerinden doğan haklar olup, bunlar üzerinde sahiplerinin rızası ile dahi tadilat icra edilemez. Bu haklar müktesep haktan daha kuvvetli bir şekilde korunmuştur». A.g.e. 128. I Arslanlı. 249.

(31) Yuk. not 3.

(32) Tic. D. 10.XI.1962, E 62/1851 K. 62/3854.

kalır (33). Fakat rehin hakkı sahibinin muvafakatı ile temettünün ödenmesi halinde Yargıtay «bankanın talimatı üzerine kupon bedellerini üçüncü şahsa ödeyen şirket mesul edebilmek için haklı ve mantıklı bir sebep mülâhaza edilemez» diyerek ikinci bir ödeme-yi reddetmiştir. Yargıtay'a göre gerçi kupon bir kıymetli senettir (TK. m. 557 vd., 573); fakat kuponun ihtiva ettiği meblâğın kupon karşılığında ödenmesi mecburiyeti iyi niyetle hamil olan şahsın hakkını korumaya matuftur». Hadisede bu da bahis konusu edile-miyeceğinden anonim şirket ikinci defa temettü ödeme borcundan kurtulmuştur.

VIII. İnfisah :

Bir anonim şirketin iflâsdan başka bir şekilde infisahı ancak bu hususta verilmiş bir kararın tescil ve ilânı ile tahakkuk eder. Yargıtay'a göre (34) tescil için sicil memuruna müracaat edildiği zaman sicil memuru genel kurul kararının kanuna uygun olup olmadığını tetkik edebilir ve kanuna aykırı bulursa tescili reddede-bilir. Bu takdirde şirket infisah etmiş sayılmaz. Ancak sicil me-murunun bu muamelesi aleyhine mahkemeye müracaat edilebilir.

Ticaret Dairesinin başka bir kararında (35) infisah halindeki ilânın mahiyeti belirtilmiştir. Bilindiği gibi TK. m. 438'e göre infisah halinde idare meclisi durumu üç defa ilân ettirecektir. Bu ilâna şirket alacaklılarının 1 yıl içinde müracaat etmeleri lüzumu da yazılır. Bu 1 yıllık müddetin geçirilmesi alacağı ortadan kaldırmaz. Madde 438'deki ilândan maksat (m. 447 ye de bak) alacaklıları infisaktan haberdar kılmaktır.

TK. m. 454'e göre bir anonim şirketin tasfiye edilmeksizin devralınması halinde de ilân yapılacaktır. Burada da ilân süresi içinde alacaklının müracaat etmemesi onun hakkının ortadan kalkması neticesini doğurmaz (36).

---

(33) I Arslanlı 175.

(34) Tic. D., 10.XI.1960, E. 1960/1964, K. 2965. Bahis konusu olan şirket bir kooperatif şirkettir.

(35) Tic. D. 26.IV.1962, E. 4537, K. 1840 (Limited Ş.).

(36) Tic. D. 16.II.1961. Hadisede bir anonim şirket bir âmme hükmi şahsi-yeti tarafından devralınmıştır.